

2019. április

imborá

kíváncsi diákok lapja

15.

Cimbora Kaláka Pályázat

10-15 éves kíváncsi diákoknak

NYEREMÉNY:

részvétel a 15. Cimbora Kaláka Táborban

Eredményhirdetés a május-júniusi
Cimborában!

Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték

a Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten

- részletek a 25. oldalon -

Cimbora

CIMBORA – 2019. április, XXIX. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10-15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500
BRD Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Forrai Tibor, Gergely Edó,
Jakab Villó Hanga, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Müller Henrietta, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Darvay Tünde festménye
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimbora-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

NKA
Nemzeti Kulturális Alap

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Cimbirodalom

WILLIAM SHAKESPEARE: **Vízkereszt (4. rész)**

LÁSZLÓ NOÉMI átíratában

Orsino herceg meséje	4. oldal
Sebastiano úrfi meséje	6. oldal

SZÁLINGER BALÁZS versei	8. oldal
--------------------------------------	----------

BERNARD FRIOT: **Sietős történetek (5. rész)**

A szerelmes boszorkány	10. oldal
-------------------------------------	-----------

Arcok az előőrsből:

MÄRCUȚIU-RÁCZ DÓRA	11. oldal
---------------------------------	-----------

Cimbi olvasólampája

JAKAB VILLÓ HANGA rovata

Nem-meskete mesék	13. oldal
--------------------------------	-----------

Ti olvastátok

PARA EVELIN – Mikes Kelemen Elméleti Líceum,

Sepsiszentgyörgy, 7. A osztály

KERTÉSZ ERZSI:

Panthera – A hógömb fogságában	14. oldal
---	-----------

Szín-tér

VETRÓ-BODONI BARNABÁS rovata

Az élet szép, a mű figuratív, a modell naplopó

A Szín-téren: Brian Calvin

hollywoodi festőművész	16. oldal
-------------------------------------	-----------

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

A világ legértékesebb húsvéti tojásai:

a Fabergé-tojások	18. oldal
Kezdetben volt a tojás	19. oldal

Edőságok

GERGELY EDŐ rovata

Angyaldamil	23. oldal
--------------------------	-----------

Otthon a természetben

KÖLLŐ ZSOLT rovata

A Föld napja	24. oldal
---------------------------	-----------

Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték

a Kolozsvári Ünnepi Könyvhétén	25. oldal
---	-----------

Cimbi naplója	27. oldal
----------------------------	-----------

Pad alatt

Honnan ered az „oké” szó?	28. oldal
--	-----------

Keresztrejtvény

FORRAI TIBOR rovata	30. oldal
----------------------------------	-----------

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA rovata	31. oldal
-------------------------------	-----------

WILLIAM SHAKESPEARE

Vízkereszt

László Noémi átiratában
(4. rész)

Orsino herceg meséje

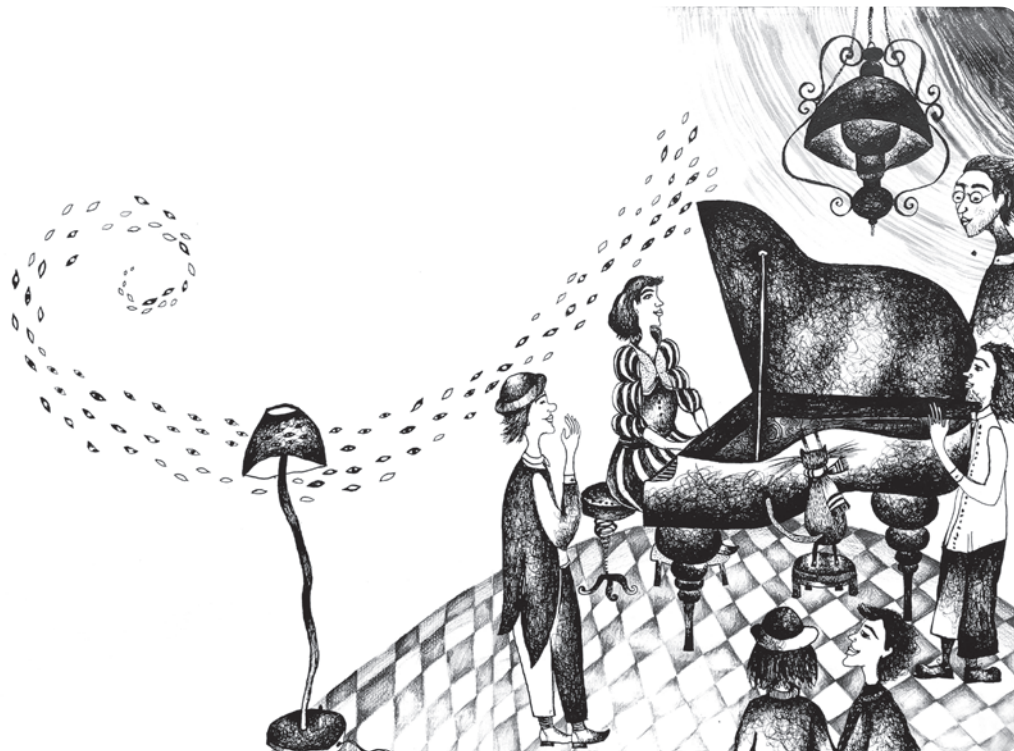
melyben nehéz a szív, mint bársonyujjas, Orsino andalító muzsikát hallgat, Cesario iszik, kártyázik, vitatkozik és lovagol, a herceg a meglepetéstől alig kap levegőt, a nők kitartóbbak a szerelemben, Cesario olyan, mintha féleszű volna, és végül Orsino szívéen tipor

Voltak idők, amikor csatákban vagdalkozott, zord tengeren ritka portéka reményében hajózott az ember. Amikor vadórral tárgyalt, csendőrnök adott utasítást, óbort vásárolt, paripán, agáron legeltette a szemét. Voltak idők, amikor korgó gyomorral ült asztalhoz, és gyors iramban fogytak a tálról az étek. Ilyen az ember, amikor szívét nem tépi a szerelem. Most viszont nehéz ez a szív, mint bársonyujjas, amely egészen megszívta magát tengervízzel. Jóformán járni sem tudok, legszívesebben fekszem, mintha betegség rontaná a testem.

Mindenkit iderendeltem, aki zenélni tud, mert csak a muzsika teszi elviselhetővé a várakozást. Azzal fekszem

és azzal kelek, hogy vajon küldöncömnek mit válaszol Olivia. Ő azonban minden alkalommal azt válaszolja, hogy apját és bátyját gyászolja, udvarlót, kérőt látni sem akar. Pedig amióta a hirtelen nővé cseperedett grófkisasszonyt megláttam, egyéb vágyam sincs, mint hogy újra, minél hosszabb ideig láthassam őt. Az Olivia nélküli ólomidő múltásában egyedüli segítségem a zene. Mert olyan a zene a szerelmes szívnek, mint testnek a táplálék.

Eldöntöttem, hogy addig hallgatom az andalító muzsikát, amíg szívem a csömörig el nem telik érzéssel. Hátha elmúlik tőlem akkor ez a kízó vágy, mint ahogy a fektelenül zabálók gyomra sem korog többé. Szegény

tisztartóim, katonáim és idecsődített jó barátaim estéről estére csak feszengenek fekete díszruhában a zongora körül. Amennyire csak lehet, árnyékba húzódnak, nehogy szemük sarkában vagy bajszuk hegyén fölfedezzem a csúfondáros mosolyt. Újabban ezt a Cesariót ültetem a zongorához. Több érzéssel muzsikál, mint más zeneértők.

Alig pár napja tettem rá szert, régi kapitányom ajánlotta be. Valamikor egyik hajómon szolgált az öreg. Viharosabb időkben szó sem lehetett volna arról, hogy ilyen zsenge, tapasztalatlan fickót magam mellé vegyek, de most, amikor a lelketem marcangoló vágyon kívül semmi komollyal nem kell törődnöm, jobb ötlettel elő sem állhatott volna a derék kapitány. Kedves ez a gyermek, és okosan beszél, mintha életének kevés éve alatt már sok mindent látott volna. Néha egészen zavarba ejt. Mikor ezüsthajú embereim helyett végre Oliviahhoz küldtem őt, mondtam neki, vigyázzon, nehogy nőnek nézze a grófkisasszonyt.

Olyan üde, finom jelenség ez a Cesario! Ha női ruhát húzna magára, senki sem gondolná róla: férfinak született. Pedig férfinak született, mert így inni, kártyázni, vitatkozni és lovagolni nő nem tudhat. Szerintem a szerelem is meglegyintette már, mert egy alkalommal, amikor a bohócot előkerítettük, hogy azt a szívemnek kedves szerelmes dalt újból elénekelje, és megkérdeztem Cesariót, hogyan tetszik, amit hall, azt felelte, olyan, mint sziklaszirt körül a visszhang, ahol a toronyban a Szerellem lakik. Kivallattam, hogy ugyan miféle nőszemély ejtette meg a szívét, hogy ennyire jól ismeri a szerelmet. Olyanforma, mint én, mondtá. Erre szívből nevetnem kellett. Vajon kibe habarodott bele a virágképű Cesario, hogy azt mondja, énrám hasonlít?

Kérdezem tőle, hát korban hogyan áll a hölgyemény. Azt mondja, olyan korú, mint én. Erre az asztalra csaptam, és elmagyaráztam neki, hogy vésse jól eszébe, a szerelmespár csak akkor lesz szerencsés, ha a férfi idősebb a nőnél. A nő, mint a virág, alighogy kibomlik, máris hervadni kezd, nem árt tehát, ha a férfi több mindent látott már, és nem olyan telhetetlen, mint fiatalon. Egészen belesápadt a leckébe szegény fiú. Aztán nem elég, hogy olyan kisasszonyosan fest ökelme, még védi is a női nemet. Ami köztünk gyakran szóba kerül, mert míg marcona barátaimnak röstellek szívem titkairól beszélni, Cesariónak olyan könnyedén panaszkodom és jajongok, mintha szerelmi gyóntatóatyámnak rendelte volna a kastélyba az Úr.

Amikor Oliviahótól a szokásos visszautasító üzenettel megjött, a női nem miatt csúnyán összekaptunk.

Mondtam, hogy el nem fogadhatom a grófkisasszony újabb hideg válaszát. Visszavágtott a kis pulykakakas, hogy képzeljem el, ha egy lány úgy szeretne engem, ahogyan én Oliviahót, és azt nekem megvallaná, és én szemébe mondanám, hogy nem tudom szeretni, vajon nem kellene hogy elfogadja? A meglepetéstől alig kaptam levegőt. Jó percbe is beletelt, amíg hirtelen kelt dühömben ki tudtam préselni magamból a választ. Ne merészelje, se most, se máskor, mondtam neki, a mellkasomban dúló szerelmi vihart ahhoz a fuvallathoz mérni, ami női keblekben szerelem néven lengedez. Mit képzél, hogyan hasonlíthatja az én rettentő éhem szerelmes nők rózsaszín szárnyú sóhajához? A nők azt sem tudják, mi az étvágy a szerelemben, épp csak ízlelgetik a dolgot, míg az én vágyam erős és mohó, akár az óceán!

Cesario ezúttal cseppet sem sápadt el. Lehet, hogy a férfivágy határtalanul erős és mohó, mondtá, de vegyem tudomásul, hogy ez csak amolyan hetvenkedés. Szerinte a férfiak inkább csak beszélnek érzéseik hatalmas erejéről, amíg a nők hallgatnak, de nálunk sokkal türelmeesebbek, hűségesebbek és kitartóbbak a szerelemben. Ugyan honnan tud ennyi mindent a női kebel titkairól, kérdeztem kis kivörösödött tacsókómat. Azt mondja, volt apjának egy leánygyermek, aki úgy szeretett valakit, sokáig és reménytelenül, ahogyan ő szeretne engem, ha történetesen lánynak teremtette volna az Úr. És mi történt a lánnyal, belehalt?, kérdeztem. Nem történt semmi, némán viselte bánatát, míg egészen zöld és sárga nem lett az elfojtott fájdalomtól.

És hol van ez a lány?, kérdeztem az én dús fantáziájú Cesariómat, amire összevissza habogott, hogy apjának, aki már nem él, őrajta kívül más leánygyermek nincs. Meg sem próbáltam megérteni. Amikor a szerelemről beszél, Cesario olyan, mint egy féleszű. De meg kell adni, igen elmés dolgokat mond az én féleszű suhancom a szerelemről. Azután ennél cifrább dolgok is kiderültek róla. Mert megelégettem Olivia makacsságát, és Cesarióval egyetemben fölkeredtem, hogy személyesen próbáljam jobb belátásra bírni a makacskodó grófkisasszonyt.

Olivia továbbra is makacskodott. Úgy láttam, egészen odavan Cesarióért. Azt állítja, hogy az én apródom az ő hites ura. Vajon Olivia kisasszony megháborodott, vagy aljas kígyót melengettem eddig a keblemen? Cesario váltig esküdözött, hogy ő senkivel hitvesi esküt nem kötött. Erre Olivia előparancsolta Topáz atyát, aki mindenki előtt elmondta, hogy Cesario igenis egybekelt Oliviahával, ő maga adta titokban össze őket. Mondtam

Cesariónak, hogy ám legyen, ha már ily álnokul elárult, fogja grófkisasszonyát, akit a szívemen tiporva vitt oltár elé, és éljen vele boldogul, de vigyázzon, a szemem elé

ne kerüljön ezután, mert menten eltaposom! Én nem tudom, mi lesz, de ha Olivia igazat beszél, nem állok jól Orsino hercegért!

Sebastiano úrfi meséje

melyben elmúlnak a biztonságos idők, a tenger derékba töri a hajót, Antonio kihalássza Sebastianót, előkerül egy útikalauz, Sebastiano tekeregni megy, a bokorból többen előrontanak, megköttetik a titkos frigy, egy hórihorgas és egy pocakos illető pedig póru jár

Voltak idők, amikor biztonságban érezte magát az ember. Most másféle idők járnak, és ezt onnan tudom, hogy akkor eszembe sem jutott a biztonság, most pedig gyakran eszembe jut, hogy micsoda védett életet éltem valaha én. Élt még apám és húgom, Viola is, aki ikertestvérem, mégis húgomnak nevezem, ő is bátyjának hívott engem. Főleg, miután tizenhárom esztendő korunkban elvesztettük édesapánkat, és én lettem testvérem támasza. Apánk hajói halála után is ugyanúgy jöttek-mentek portékával rakottan a közeli tengeren, mint azelőtt. A sós hullámok titokzatos világa, megvallom, sosem hagyott nyugodni. Mindig szerettem volna tudni, milyen érzés lehet a nagy víz közepén, látható szárazföldtől távol bolyongani, amikor az utas csak iránytűjében és a csillagokban bízhat.

Megtudtam. Azóta lépten-nyomon fölrémlik lelki szemeim előtt húgom, Viola képe, amint kérlek, hogy ne vágjunk neki a hajóútnak, ő aggódik, túl viharos a tenger. Okkal aggódott. Ha akkor órá hallgatok, most nem kellene gyászolnom őt. Hajóra ültünk, mert ha valamit elhatározok, azt keresztülviszem. A vihar erősebben tombolt annál, amit vitorlásunk kibírhathott. Derékban törté ketté hajónkat a tengerár. Hiába kapaszkodtunk kétségbeesetten egymásba, Violától messzire sodort a víz. Beemelték egy mentőcsónakba, láttam, de a csónakot azonnal elkapta és messze pörgette a tenger. Én utolsó erőmmel a kettétört főárbóc egyik darabját ragadtam meg, és lovaglólásban fölkapaszkodtam rá. Nem fog ki rajtam a háborgó víz, gondoltam, mielőtt elvesztettem az eszméletem.

Antonio házában tértem magamhoz, akiről kiderült, hogy hajóskapitány, civilben épp azon a hajón utazott, amelyiken mi is. Tapasztalt tengerészként jóval ügyesebben járt el a vihar idején, a nagy recsegés-ropogás közepette sikerült eloldania egy mentőcsónakot. Azzal vezetett a már lecsendesült vízen, miután a vihar elvonult, amikor felfedezte eszméletlen testem, amely még ön-

tudatlan állapotában is a törött árbócba kapaszkodott. Beemelt a csónakba, kivezett a partra, megvárta, amíg magamhoz térek, majd eltámogatott az otthonába, egy vidéki udvarházba, ahol gondosan ápolt engem. Rövid idő alatt egészen fölépültem, pedig gyerekkorom betegségei óta nem voltam olyan gyenge, mint ez után a viharos élmény után. A könyvtárszoba asztalán egy poros útikalauzt találtam. Azt lapozgatva megtudtam, hogy a közelben húzódik Illyra határa, a földé, ahol a felvilágosult Orsino herceg uralkodik.

Úgy emlékszem, apám többször is emlegette őket mint műveltségéről messze földön híres, igazságos urat. Mindjárt két dolgot is elhatároztam. Egyrészt, hogy nagylelkű házigazdámnak már túlzottan terhére vagyok, nem árt tehát, ha továbbállok, másrészt pedig, hogy legokosabb lesz, ha ezt az igazságos Orsino herceget kastélyában fölkeresem, és arra kérem, segítsen hazajutnom. Amikor tervem előadtam neki, Antonio teljesen elszomorodott. Mintha valami énbélém fölig szerelmes kisasszony lenne, úgy kérelt, hogy ne menjek sehová, maradjak nála, és váltig szabadkozott, hogy sajnálja, házában csak ilyen szerény körülmények között gondoskodhat rólam.

Mondtam neki, hogy egyáltalán nem a szerény körülmények miatt állok tovább, és hogy halálomig hálás vagyok neki, amiért kimentett a hullámok közül. Azzal folytattam, hogy mindezek ellenére mégsem ülhetek tovább ölbe tett kézzel, már így is többet ültem, mint amennyit egy tetterős férfi büntetlenül tétlenkedhet. Elmondtam, hogy egyrészt reménykedem abban, hogy Orsino herceg segít majd nekem hazajutni, és hogy nyughatatlan természetem miatt egyszerűen rosszul érzem magam, ha túl sokáig kell egy helyben rostokolnom. Őnála, tekintve, hogy a gyengeségből oly nagyszerűen kigyógyított, csak akkor maradhatnék, ha tétlen, fantáziátlan mihaszna volnék, de tudjuk mindketten, hogy nem vagyok az. Engem az idegen országok csábítanak, ez volt korábban is a vesztem, sajnos, kedves Viola húgom ha-

lálát is ez okozta. Képtelen vagyok távoli tájak hívásának ellenállni.

Amikor elmondtam, hogy Orsino herceghez megyek, Antonio látványosan elszomorodott. Szívesen elkísért volna, bárhova mennék, mondta, de pont Orsino herceg uradalmába nem mehet. Bizonyos múltbéli kereskedelmi csetepaték miatt, ha elkapják Orsino csendőrei, az sem kizárt, hogy felakasztják. Búcsút vettem hát tőle, postakocsira ültem, és Illyriába kocsikáztam, ahol sokat bolyongtam, Antonióval is egyszer összefutottam, ráadásul még pénztárcáját is nekem adta, hogy költszem, ha kedvem tartja. Megegyeztünk, hogy tanítónak öltözve az Elefántban foglal szállást, és ott találkozunk, miután kinézéledtem magam. Sajnos a fogadóban nem találtam őt. Továbbmentem.

Egy kastélyforma udvarháznál kötöttem ki, bementem. A kapu nyitva volt. Azt hittem, Orsino herceg otthonában járok. Gyümölcsösfélén sétáltam át, amikor egy hórihorgas úr a bokrok közül durván nekem rontott és otromba módon orrba vert. Azt mondta: nesze, nesze, gyáva nyúl. Gyáva nyúl nem vagyok, ezt, aki csak kicsit is ismer, tudja, úgyhogy ökölbe szorítottam két kezem, és megmutattam a fickónak, hogyan ütnek azok, akik bokszmestertől tanulhatták a férfias küzdelem for-

télyait. A fickó elterült a fűben. Erre előrontott az említett bokrok közül egy vörös orrú, pocakos illető. Kardjával hadonászva rohant felém. Azzal fenyegetőzött, hogy a háztetőre hajtja kardomat. Ekkor a bokros helyről kilibbent egy látomásszerű, gyönyörű hölgy, és homlokát ráncolva leparancsolta rólam a pocakos egyént, akit Tóbiás bátyának nevezett.

A hölgy alig győzött rokona helyett elnézést kérni tőlem. Állandóan a nyakamba borult, bevezetett a társalgóba. Rávettem, hogy lelki nyugalma érdekében Topáz atya az Úr színe előtt adjon össze bennünket. Az egészről kukkot sem értettem, de látni szeretném azt a férfit, aki ilyen helyzetben, ilyen tündérrel ellenkezni mer. Úgyhogy az égből alászállt gyönyörűséggel szerencsésen egybekeltem. Biztosított afelől, hogy amíg nem akarom szellőztetni, titokban tartjuk frigyünket, mert kívárja, amíg készen állok rá, hogy a szívének örvendetes eseményt a világ tudomására hozzuk. Továbbra sem értettem semmit, és ahogy a gyümölcsösön át távozni igyekeztem, a már említett hórihorgas és pocakos urak kivont szablyával ismét nekem estek, de most már alaposan elintéztem őket. Sebastianóval kétszer egymás után senki emberfia ne csúfolkodjék.

(folytatjuk)

Szálinger Balázs versei

Szálinger Balázs keszthelyi származású, 1978-ban született költő, műfordító, drámaíró, első kötetei mégis erdélyi kiadónál jelentek meg. Verseiben megfér a közéleti költészet és az egyéni sorsokra rákérdező mélység, versnyelvében játékos és hűrfeszegető, például amikor könnyed, mondókaszerű ritmusban döbbenetesen komoly kérdéseket fogalmaz meg. Ha gyakran is ír drámát, önmagát mégis költőnek tartja, ez az a kifejezőmód, amely a legközelebb áll hozzá: „A vers olyan, hogy vagy jön, vagy nem. Nem tervezhető – a drámával ellentétben. Nem tudom, melyik könnyebb, a vershez mindenesetre nem kell szorgalom, viszont ha nem adja magát, akkor csinálhatok akármit, nem lesz belőle semmi. Nem tudom elképzelni, hogy nem

versben fogalmazok, nem hiszem, hogy akár próza, akár prózai (nem verses) drámám lesz valaha. Most legalábbis nem tudom elképzelni.” (Forrás: A vershez nem kell szorgalom – litera.hu)

Semmi sincsen, mi

Semmi sincsen, mi ne lett volna már egyszer,
Csak mindig újabb betyárokkal verekszel,
Édes állam, s ahova el nem érsz,
Ott más a szív, a fegyver és az ész.

Magasra nőttél, harcolsz villámmal, jéggel,
Vándormadár jön, ágaidd veri széjjel,
S a gyökered jó ember sose látta:
Leér az éjszakás rablóvilágba.

Semmi sincsen, mi ne lett volna már egyszer,
Mindig kizöldülsz, és mindig megbetegszel.
De állsz, s míg állsz s törzsed vastagodik:
Ereidben álmodunk valamit.

Vigasztalós

Új típusú exobolygó tövében
Barna kislány de szeretlek de régen
Most már tudom Földön kívül van élet
Barna kislány de szeretlek de téged

Megragadjuk exobolygó üstökét
A testünket elnyeli a vaksötét
Aranykapu mind egy szálíg kihörpints
Elmegyünk mert itt maradni időnk sincs

Barna kislány végsősoron dolog van
Elveszünk majd a százféle fajokban
Mi leszünk a két ember a világban
Araszolunk benne hogy az hibátlan

Konfrontatív embertípus nem kell már
Exobolygón lesz tejszín és lesz lekvár
Ezek alá söpretnek be a gondok
Barna kislány eszembe jutsz mosolygok

Költő halála

Reggel halt meg a költő, váratlanul.
A hírrel együtt épülni kezdett a szívekben a szobra.
Ajtó- és ablakréseken át
Szűrődött adott irányba az anyag,
Sírt, sivitott, nyilvánvalóan épült
Csöndből, szeretetből, nyitva maradt szájából,
Zúgott, zengett a világ, hangja volt.
Este pedig, a rend szerint megjelentek
Sötétfém gyászoló osztagok,
És levették a szögről a fegyvert.

Cirkusz

Apa egy messzi cirkusz,
Néha erre kanyarodik,
És bemutatja a plakátjait,
Hogy legalább higgyük, hogy létezik.

Apán nem látszik, vagy ha látszik is rajta:
Színpadias, kitett akcentusú.
Nincsenek is a párhuzamos völgyek,
Amiknek a legendáiról hallunk.

Hogy metáanalapú társadalom
Működhet a Titán ködje alatt,
Nem érdekes, nem hihető, hogy ott járt,
Azért ment oda, hogy ne kopjon itt.

Apa bohóc, az élethez adták,
Gügyörészik, és mindig megkacagtat.
A mély fájdalom messze máshol ül,
S a dolgok lakhatóvá tételén dolgozik.

Villódzás

Az úrból
Normál kamerával, mint egyszerű villódzás.
Nyughatatlan ficánkol ez a bolygó.
Inkább a bája szembetűnő,
Kellemes pezsgés, magakelletés,
És kiszámíthatatlan az idegállapot.
Hogy odalent, a kéreghez közel
Farkasfalkák húzódnak vissza, és
A feketefenyő után azonnal jön a tölgy,
A bükköt nemesen átugorva
Hogy kettőt lép a flóra,
Hogy apanélküliek születnek
A szülőágyhoz somfordáló anyáktól,
Hogy Sikeres & Sértett Férfiak éve
Robognak el drágaszép autón,
S a kesztyűtartóban gravitációs ömleny:

Ez nincsen, fentről semmi sincsen,
Csak a báj. Az emberiség
Termel, táncol, retteg, kitalál,
Kezében tart egy mindig új gyermeket,
A korszakhatárosdi korszakhatárhoz ér,
És egy komoly utcába befordul –
De fentről nézve ez sem lehet több,
Mint valami
Az úrból.

Turbinamező

A meteorerdei telepnél kiérsz a vízhez,
S az „Egyéves vörös tornyok eladók”-tábla magasságában
Megtalálod a turbinamezőt.

A Vaskapu-erőmű fáradt lapátjai vannak
Oda kihúzva a szerb oldalon,
Kiterítve és otthagya, a tűző napon.

Tűzgyújtás közben ismerkedj meg velük,
Nem bántanak, s ha megkocogtatod őket,
Hallod, hogy nem konganak,

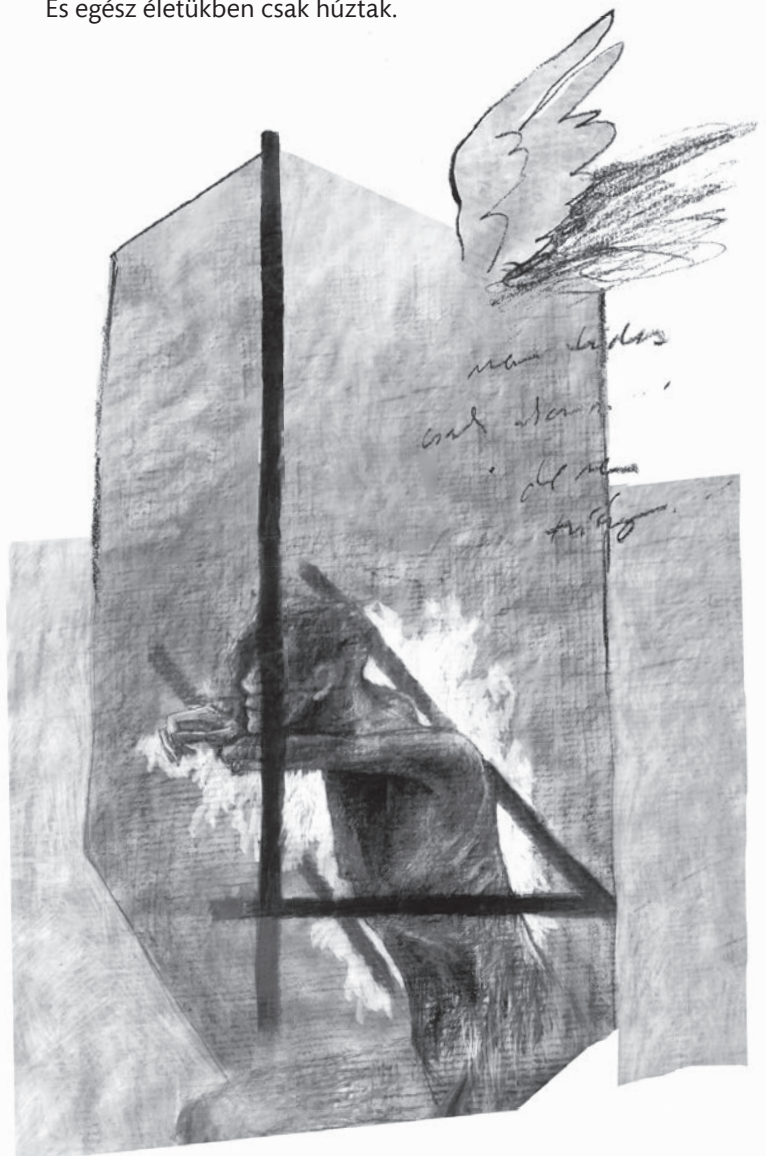
Erősek, valahogy mégis gyöngék,
Leengedett lepkeszárnyak,
Hatalmas, bágyadt elefántfülek.

Ha megsül a hús, és dalolni kezdesz,
Ez majd erőt pumpál beléjük,
Ekkor kékebben verik vissza az eget.

Gyerünk, pattanj az egyikre fel,
Ugorj a másikra, harmadikra át,
A másodikra vissza, a negyedikre, ötödikre, és

Nevettesd meg őket! vond be őket! oszd meg velük!
Add meg nekik! tedd meg értük! terítsd ki rájuk,
Mert ők is emberek,

És egész életükben csak húztak.

BERNARD FRIOT

Sietős történetek

(5. rész)

A szerelmes boszorkány

Volt egyszer egy vénséges vén boszorkány. Az erdő mélyén egy kis házikóban lakott, a három szikla forrása közelében.

Egy napon egy délceg fiatalember haladt el az ablaka előtt. Szép volt. Szebb, mint a tündérmesék hercege, de még a tévéreklámokban mosolygó cowboyoknál is szebb.

A vénséges boszorkát megérintette a látvány, majd mélyen felkavarta, olyannyira, hogy fülig szerelmes lett belé. Olyan szerelmes, amilyen még sohasem volt.

Természetes, hogy szemhunyasnyit sem aludt az éjszaka. Mindenféle öreg kuruzslókönyvet lapozott, varázsigék közt böngészett, bejárta az erdőt, csodafüveket keresett, vágott, metélt, zúzott, kevert, mérickskelt, hozzáadott, elvett, kóstolgatott... És hajnalban egy üstnyi fiatalító elixír telt üvegekbe.

Kora délután megivott egy üveggel a varázsszerből. Mivel nagyon keserű volt, a következő módszerhez folyamodott: egy pohár varázsital, egy kocka csoki, egy pohár varázsital, egy epres bonbon. És így tovább. Mire az utolsó pohár varázsitalt is felhajtotta, ismét fiatal és szép volt. Olyan szép, hogy mozicsillag is lehetett volna. Vagy akár tanítónó.

Egy kevés pókhálót, maréknyi békaport és néhány varázsigét felhasználva, amelyet a boszorkányok divatlapjából ollózott ki, csodás, dekolált, csipkedíszes ruhát készített magának. Kertjéből szakított egy piros rózsát, meglocsolta az elixírral és mellére tűzte.

Kiült a kapuja elé egy padra és várt. Nem kellett soká várnia. Az úton csakhamar felbukkant az ifjú aranyszállal hímzett ruhájában, fehér rózsával a gomblyukában.

Az ifjú köszöntötte a boszorkányt, majd beszédbe elegyedtek, és mivel a boszorkány türelmetlen volt, negyedóra alatt az ifjú örülten beleszeretett. Öt percen belül elcsattant az első csók.

A boszorkány kis idő múlva hirtelen felpattant és elbúcsúzott szerelmétől:

– Viszlát holnap, szép szerelmem!

És beviharzott a házba, majd kettőt fordított maga után a záron.

Ideje is volt, néhány pillanat leforgása alatt a szépséges fiatal leány vénséges vén boszorkává változott: a varázsital hatása elmúlt.

És így ment ez mindennap. Egy üveg fiatalító varázsital után szerelmes szavakat suttogtak egymásnak, futó csókokat váltottak, és sietősen, roppant sietősen elbúcsúztak egymástól.

A szép ifjú soha nem panaszkodott emiatt. Mosolyogva ennyit mondott: „Ég veled, szépségem!”, és már ment is, vissza sem fordult.

Néhány hét elteltével a boszorkány kijelentette, hogy férjül akarja venni az ifjút. Az szégyenlősen lesütötte a szemét, és kitűzték az esküvőjük idejét, másnapra.

Aznap tehát a boszorkány három nagy üveg varázssnedűt öntött le a torkán. Cudarul fájta tőle a hasa, de nem volt más választása.

A szerelmespár a szomszéd falu templomában esküdött örök hűséget egymásnak. Majd sietve visszatértek az erdei házikóba.

Amint otthon voltak, a boszorkány kulcsra zárta az ajtót: a konyhában teát főzött újdonsült urának, majd az ebédlőbe ment a légylábból süttöt süteményért, amelyet ő maga készített.

De a varázsital hatása elmúlt. Mire visszaért a konyhába, ismét vénséges vén boszorkánnyá változott. Horgas orrú, csorba fogú, gyűrött papírhoz hasonló bőrű csoroszlyává.

Amikor ifjú arája meglátta őt így, csak nézte egy ideig anélkül, hogy megszólalt volna. Majd nevetésben tört ki:

– Nem nagy szám a varázsitalod, vén boszorka! De ne félj, az enyém se sokkal jobb.

És miközben rázkódott a nevetéstől, lassan vénséges vén varázslóvá változott. Horgas orrú, csorba fogú, gyűrött papírhoz hasonló bőrű aggyastánná.

Szócs Imre fordítása

Arcok az előőrsből

Mărcuțiu-Rácz Dóra vagyok, 1996-ban születtem Nagyváradon. Természettudományok osztályban érettségiztem, de szívesebben foglalkozom irodalommal, így most a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyar-angol szakán tanulok. Az első kötetem (*Macska van az úton*) 2017-ben jelent meg.

Először az aranyhórcsögömről írtam ötévesen, azóta is az állatkáimnak köszönhetem a legtöbb szövegemet és ötletemet. Random fact is random: irtózatosan félek a lufiktól.

amikor el akartam adni

és mondjam csak, ha már úgyis beszélgetünk:
ezeket a szép szelfiket itt, ezeket
a telefonommal készítettem?
olx.ro, kép nincs, csak keresztnév.
hívjuk most bogdinak.

anyám azt mondta, ne tartogassak fölöslegesen semmit,
se elektronikát, se másokat:
előbb vagy utóbb pofára esel a kábelek közt.
csak keveset alkudozom,
két éve használom a telefont.
apám szerint nem szabad túl olcsón üzletelni,
inkább várjak türelmesen.

nem loptam, dobozom is van, magyarázom,
úgy tesz, mintha jobban értene hozzá,
kötekedik, rámenős.
ugyan miért adom el, ha még használható,
biztos felnyitottam már,
összekuszáltam a rendszerét,
kihasználtam rendesen.
megbeszéljük, mikor találkozunk bogdival.

bogdi igazából gergő,
egymásba nőtt blokkok közé kísér.
nem neki kell a telefon, meséli bogdi, aki gergő,
mutatja, merre menjek tovább, hogy megtaláljam istit,
majd visszamegy az egyik blokkba.

vigyázzak magamra, mondja,
majd beszélünk még, mondja,
pedig szoltam, hogy
nincs több eladó telefonom.

te vagy isti, kérdezem az első férfitől,
aki az utamba kerül,
erre egy másik kinéz a motorháztető mögül és egy
harmadik mászik ki a dacia alól.
a legkoszosabb isti,
kezet fogunk, mint az üzletemberek,
megmutatom neki a telefont,
isti a munkanadrágjába törli a kezét.
bekapcsolom előttük,
jelszó nincs.
simogatós-e, kérdezi gergő –
a csaj vagy a telefon,
kontrázik a másik kettő,
nevetünk mind, csak én nem –
én nem
magyarázkodom,
hogy miért adom el a telefont,
isti pedig nem alkudozik – egyből kifizeti.
kevesebért is nála hagynám,
csak hogy ne lássam többé.

és csak hogy tudja,
telefonokat árulok, mást nem,

Cimbirodalom

suttogom, ahogy isti barátai végignéznek rajtam,
én pedig megpróbálok kitalálni
a blokkok közül
valami
jó mentséget arra, miért reszketek,
amikor most kerestem száz lejt
a régi telefonomon.

passzív lázadó

vékony lábú nő turkál az egyik
utcai szemeteskosárban.
alatta félig elszívott csikk –
felveszi, de
nincs mivel meggyújtania.

tovább kutat a kukában:
türelmetlen,
méregzöld férfikabátot visel.
a hajunk hasonlít,
igazából ugyanolyan,
ócskán festett vörösek vagyunk és kócosak.

csak én épp azért nem eszem,
mert késésben vagyok.

még szerintem is sovány,
megnéz, hogy mit nézek,
szégyenlősen lesütöm a szemem
a ki nem lyukasztott buszjegyemre.
reggel hatkor nem járnak ellenőrök
így néha lázadhatok én is,
ahogy a buszajtók bezáródnak,
és nem állunk meg a következő szemetesig.

ha lehúzzuk

a műtét az első gyerekkori emlékem.
anyám azt mondta, csak egy szuri,
apám azt, hogy a nagyok már nem sírnak,
a bal oldali ágyon a kislány azt, hogy vreau acasă,
az asszisztensnő azt, hogy nyugtassa már le a gyerekét,
én
nem értettem,
belőle miért csak mandulát vesznek ki,
belőlem pedig egy egész polipot.

biztos azért nem kapok elég levegőt,
mert elállja az utat az orromban,
és biztos azért eszem ennyit, mert
ő is éhes.
biztos ő ette meg a gyógyszereimet is.
a polip beteg, nem én.

az asszisztensnő elmosolyodik, amikor megkérdem,
hogyan
când îmi luați caracatița afară,
és kijavít,

hogyan az polip.
arra már nem válaszol,
hogyan ha lehúzzuk a vécnél,
a körösbe kerül-e,
mint a halak.

a műtétről az első rossz emlékem az,
hogyan végigtolnak egy folyosón,
zöld a szoba is, ahová bevisznek –
annak látom a lámpától.
sötétzöld, sárga és fehér kezek
nyúlkálnak az arcom előtt –
napfogyatkozás.
azt mondják, hallgassak,
pedig szeretek beszélni –
vagy az is biztos a polip volt,
mert miután kivették belőlem,
nem kérdeztem az asszisztensnőtől
semmit,
a körösben pedig
sosem láttam polipot.

Nem-meskeke mesék

Ki ne ismerné Csipikét vagy a Négyzetletű Kerek Erdő lakóit! Cimbora olvasólámpája három további meseregényt derít fel olvasóinak, bennük kulcslyukmanóról, egy nem-költő költőről, egy költő költőről, Berzsiánról és barátairól is szó lesz.

ELEKES DÓRA

Dettikéről és más istenekről

Csimota, Budapest, 2016. Illusztrálta: Treszner Barbara

Elekes Dóra *Dettikéről és más istenekről* című meseregénye egy korábbi meséjéből nőtt ki magát *regényesen* hosszúra. Na nem magától, hanem az író hathatós közbenjárásával.

Egy történet, amelyben az embernek nem a főszerep jut, hanem mellékszereplő, de isteni mellékszereplő. A történet elbeszélője Balambér, a kulcslyukmanó, akinek univerzumában három isten van: Dettike, Anyuka, Apuka.

Ha Dettike szemszögéből képzeljük el a helyzetet, mondhatjuk úgy is, hogy Balambér pusztán (?) egy képzeletbeli barát egy fantasztikus világból.

A humor egyik forrása az, hogy Balambér nyelvén és ismeretein keresztül láthatjuk, fedezhetjük újra fel az emberi világot:

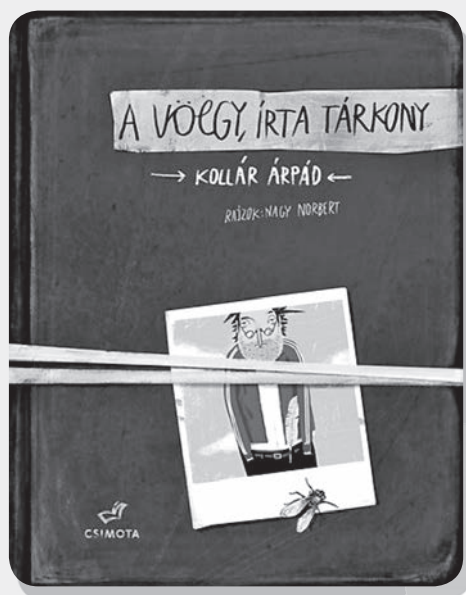
„Amióta barátok lettünk, a Dettike egy csomó érdekes dolgot mesélt nekem. Megtudtam például, hogy mi az a család. A Dettike szerint a család azt jelenti, hogy két-három, de maximum hat vagy hét különböző korú és méretű isten együtt lakik, hogy bármikor tudjanak egymással beszélgetni. Például az iskoláról, az állatokról, a csillagokról vagy a nőtté válásról.”

Balambér komolyan gondolkodik az univerzumból (azaz saját és istenei világáról), a felnőttek által hol jelentéktelennek tartott, hol túlértékelt kérdésekről is.

Elekes Dóra egy interjúban (csimota.hu) azt is megosztotta velünk, hogy ő maga milyennek képzei Balambért:
„...Kis manónak, hosszú, lelógós végű sapkával, lehetőleg csíkoskal. Gyerekkoromban nagyon szerettem azt a mesét, borzongatóan izgalmas volt elképzelni, hogy az embernek titkos barátai lakhatnak a szekrényben. Amikor Balambért kitaláltam, ők motoszkalhattak a tudatalattimban.”

Balambér határozottan jó fej figura, szimpatikus, belopja magát az olvasók szívébe és mosolyába. Amire kíváncsi volnék, hogy mit szóltok majd Dettike néha kihívó, pimasz viselkedéséhez, rosszaságaihoz és a kulcslyukmanóval való barátságához.

KOLLÁR ÁRPÁD

Völgy, írta Tárkony

Csimota, Budapest, 2016. Illusztrálta: Nagy Norbert

Kollár Árpád első gyerekkönyvetete, a *Milyen madár*, Nagy Norbert illusztrációival, 2016-ban az IBBY (Gyerekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) dicsőséglistájára, a világ legjobb gyerekkönyvei közé került.

A *Völgy, írta Tárkony* című meseregényt a zentai születésű, vajdasági származású szerző szintén Nagy Norberttel együttműködve készítette.

„nagyon élvezem az írást, a furcsa, abszurd kalandokat, hogy arra kanyaríthatom a történetet, amerre csak akarom, a korlátlan hatalmat, hogy azt csináljak a karaktereimmel, amit csak akarok.”

– nyilatkozta Kollár az alkotói folyamatról a litera.hu-nak új könyve megjelenését követően.

Kisebkeknek túl elszállt, nagyobbaknak túl gyerekes? A kiadó szerint 8 év fölött ajánlott, felnőtt olvasók szerint inkább középiskolásoknak?

A könyv illusztrációi, Nagy Norbert munkái is vegyes benyomást keltenek: van, aki szerint az a baj velük, hogy komolytalanok, mások viszont jól elmélyülnek a képek részleteiben, kiemelve a rajzok izgalmas játékát, amely még az idő múlását is képes megmutatni.

ti
olvasótatók

Kertész Erzsi Panthera – A hógömb fogságában

Kertész Erzsi regénye hat kiskamasszal, Kismukkal, Vincével, Helgával, Gekóval, Virággal és Noémivel kezdődik, akik egy hegymászó szakkörre jelentkeztek. Egy pénteken furcsa dolgokra lettek figyelmesek: senki sincs az épületben, ahová szakkörre mentek. Miután belépnek a terembe, egy maketthegyet találnak. De többet inkább nem is mondog, hogy meglepő legyen, ha elolvasod.

Nagyon tetszett a könyv kidolgozottsága: nem csak úgy ötletszerűen jöttek a mondatok egymás után. A szálváltogatás pedig még izgalmasabbá tette a történetet. A szereplők jelleme is fontos része a könyvnek: különböző tulajdonságaik és viselkedésük legyőzendő akadályt jelent. A végén pedig nem a legnagyobb és legdominánsabb viszi sokra, hanem az, aki tényleg megérdemli. Kissé zavaróak voltak az elején az előreutalások, de szerencsére Kismukk, a történet elbeszélője nem lótt le olyan sok mindent ezekből.

Íme, két részlet abból, ahogyan Kismukk önmagát jellemzi: „A nevem Kismukk, egyrészt, mert elég kicsi vagyok (sajnos), másrészt pedig alig mukkanok meg, vagy ha igen,

akkor is csak egy kicsit.” „Mivel általában meg se mukkanok, ezért a szavak főként írott formában jönnek ki belőlem.”

Az egyik kedvenc szereplőm Rozika néni, aki nagyon szellemesen önti a lelket Noémibe: „Nyugalom, szívem. A mai fiatalok olyan érzékenyek... – Rozika szánakozva csóválta a fejét. – Nem is csoda... Az a sok izé... Meg azok a kis valamik... Azoktól van, tudom én.” De más téren is jó tanácsadó: „Minden férfi szívéhez a gyomrán át vezet az út.”

Összefoglalva, a Panthera egy nagyon vicces és hangulatos kalandregény, sok illusztrációval (Bernát Barbara rajzai). Én főként azoknak ajánlom, akik egy jópofa kalandot szeretnének, és nem horrorisztikusan durva eseményeket. S ha már az első részt elolvastad, a másik kettő is tetszeni fog: Panthera 2. A küldetés és Panthera 3. A párdúc hazatér.

Para Evelin

(Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Sepsiszentgyörgy, 7. A osztály)

Tárkony, a nemköltő költő, akinek szurkolhatunk, hogy végre írjon legalább egy vereset, és barátai, akikkel a legjobban szeret együtt unatkozni, nem fogynak ki a meglepetésekből. Kicsit olyan ez a társaság, mint egy valóra vált felnőttéskis játék: látszatra felnőttek és felnőtt dolgokat művelnek (kávéznek például), de közben kilóg a ... gyerekláb is.

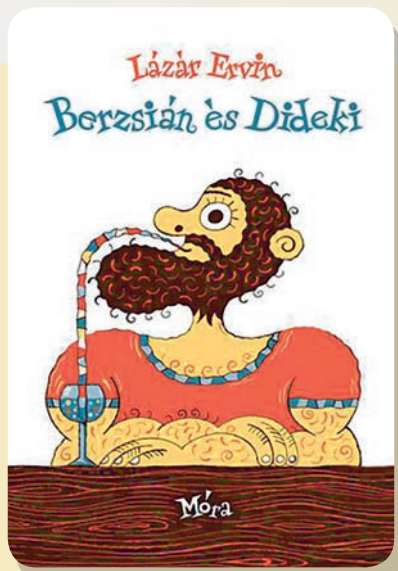
„El kell mennie a Kocsmároshoz.

A Kocsmáros volt ugyanis a majdnem legbölcsebb ember a Völgyben. Anynyira bölcs volt, hogy kocsmát nyitott, ahol a kevésbé bölcs emberek otthagyták minden pénzüket.”

„... miért gondoltad, hogy haragszom rád?

- Mert már egy hete nem kerestél – bökte ki végre Tárkony.
- Hiszen épp egy hete küldtél sms-t, hogy semmi szín alatt ne keresselek.
- És nem is kerestél...
- Hiszen az sms után írtál egy levelet is, hogy semmi szín alatt ne keresselek!
- És te nem is kerestél...
- Hiszen még egy cetlit is ragasztottál a bejárati ajtómrá, hogy »Semmi szín alatt ne keress. Üdv. Tárkony.«
- És te meg sem kérdezted, hogy miért ne keressél!”

Kollár Árpád és „kollégája”, Tárkony nyelvi humorral, játékosággal, a felnőttek komolykodásának kijátszásával alkotja meg a gyerekség és felnőtt világ közötti világot, amelyben elveszni tényleg jó.

LÁZÁR ERVIN

Berzsián és Dideki

Móra, Budapest, 2014. Illusztrálta: Buzay István

Lázár Ervin már több mint egy évtizede nem él közöttünk, mégis ő az egyik legkortársabb író a gyermekirodalomban. Nemcsak Dömdödmre és a többi hősére gondolok, hanem arra a meseuniverzumra, amely kifordította a világot a négy a sarkából, a *nemhős hősök*re, akik esendők, mint mi, és az *új hősök*re, akik sokkal szerethetőbbek, mint a korábbiak valaha voltak.

Kedvenc Lázár Ervin-mesém, amit már nem gyerekként szerettem meg, A *legkisebb boszorkány*, amelyben három boszorkánynövendéket ismerhetünk meg, és amelyben aztán nagyon megható és emberi történet körvolalazódik.

A *Berzsián és Dideki* talán kevésbé ismert meseregénye Lázár Ervinnek, pedig ezért a művéért 1982-ben nemzetközi elismerést is kapott, Andersen-diplomával méltatták.

A szereplők hirtelenkedő, de szerethető karakterek, nevükkel és beszédmódjukkal ejtenek rabul. Berzsián, a központi figura igazi költő – szemben a nemköltő költő Tárkonnyal. Ha Berzsián ír, körülötte mindenki elhalkul, hogy ne zavarják: vívódó, néha haragvó, máskor egészen kedves és persze mindig vicces hőse ő a történetnek. Ha a Hörpentő nevű szörpöntő, ahol 99-féle szörpöt lehet inni, még nem juttatja eszedbe Harry Potterék vajsörét, amely annyira kívánatos, és amelyről sohasem tudhatjuk meg, milyen lehet *valójában* – akkor is el fogod tudni képzelni Berzsiánt és a lárifári társaságot, amely körülveszi őt, és amelynek tagjaival együtt végigvívódja a mesét.

Olyan olvasóknak ajánlom a történetet, akik szeretik a nyelvi játékokat, a zavart keltő kifordításokat, a szereplők önleplezését, és még vagy már nem félnek a mesék fantáziavilágától.

Az élet szép, a mű figuratív, a modell naplopó

A Szín-téren:
Brian Calvin
hollywoodi
festőművész

Szüntelen keresem az arcot, a szemet, tekintetet. Házfalon, kapun, kutyán, macskán, emberen. A sorozatom is gyarapszik, a Beszélő szemek projekt egyik ága, amely szemre emlékeztető jeleket gyűjt kapukon, falakon Instagram-fotódokumentáció formájában.

Diákjaim közül többen kizárólag csak portrékat rajzolnak, festenek, egyre jobban. Nem tudnám megmondani, hogy miért, de kézenfekvő arra gondolni, hogy fejlődésünk különböző szakaszaiban (újra és újra) önmagunkat keressük, az embert vizsgáljuk, az életet kutatjuk, olyan banális arányokkal és viszonyrendszerekkel törődünk, hogy mekkora a távolság a két szemünk között, a fejen hol kezdődik a fül, vagy hány párna alkotja az alsó szájrémet.

Brian Calvin hollywoodi portréfestészetéről is beszélünk ennek kapcsán. Ott született, ott nőtt fel, ott él, dolgozik ezeken a portrékon a 90-es évek óta. Anynyira benne vagyunk nézőként a festett arcban, anynyira közelít hozzánk az alkotó, hogy szinte összeér az orrunk. A képkeret, amely sokszor kör alakú, maga a

fej, a vásznon az arc virít. Szuggesztív, nagy szemeket, erős szemöldököket, húsos szájakat látunk. Se nem szomorú, se nem vidám, hanem közömbös arcokat mutat. Az érzésekkel nem is törődik a művész munka közben, így hát nem kapunk sem komédiát, sem tragédiát. Mert nem örömforrás festeni, mondja ő, inkább unalmas folyamat. És ezért egy kis enyhe melankóliát is belecsempész. Meleg nyarat és véget nem érő fiatal energiát. Hajtja a képkészítés vá-

Szüntelen keresem az arcot, a szemet, tekintetet

gya ebben a szelfi uralta vizuális létmódban.

Van a festő, aki férfi, a nőmodellek és mi. A festészet nőies dolog, mondja a férfi festő. Költészethez hasonlítja. Most akkor ki kivel van?

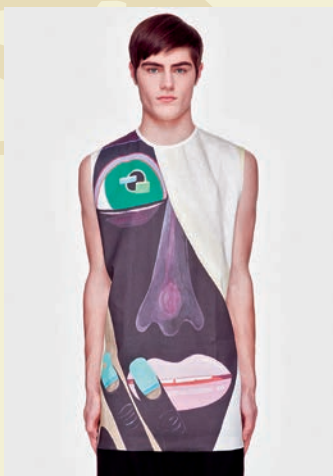
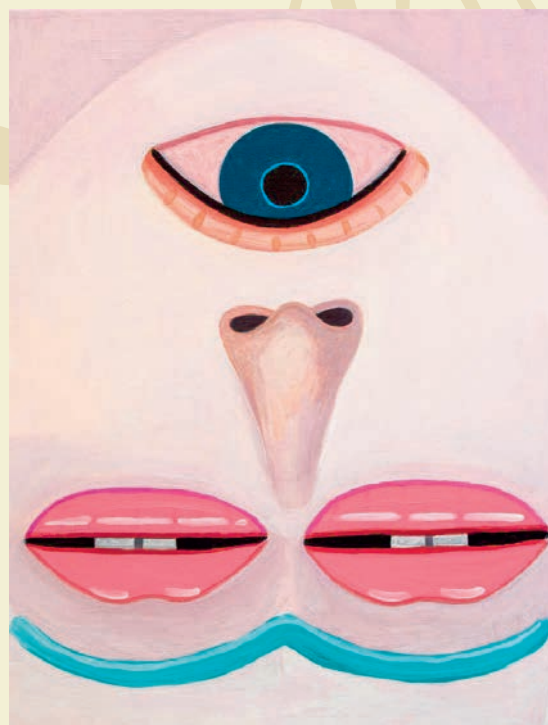
No, de ne ijedjünk meg, készít férfiportrékat is, hírességekről. Hitelességre törekvő alkotó, saját szavai szerint. Nem érdekli a narratíva, nem akar mesét közvetíteni, figuráinak a lelkisége érdekli, ezt akarja átadni. Legyen élő, legyen lényegi a portré, aztán az alkotó továbbáll, mert elvégezte dolgát, hogy magunk maradjunk, mi, nézők az értelmezési lehetőségekkel. Szintén saját bevallása szerint így, ez is. A portré virít, a színek erőteljesekek, a felületek síkszerűek, az ábrázolási mód leegyszerűsített. Pop-artos a fíling, könnyű a művekkel együtt lenni.

Vannak különálló munkái, vannak páros és hármas tagolású művek. Előtte & utána-ízű képek, ahol az ábrázolások között enyhe eltéréseket észlelhetünk, mint ezek: csukott és nyitott szem, beszédre formált és zárt ajak. De van, hogy száj és szem helyet cserél a

vásznon, vizuális feszültséget teremtve és játékra invitálva a nézőt, hogy rendet rakjon a fejekben.

Nagy méretű munkái mintha szöveget kísérnének, az illusztráció felismerhető jegyeit hordozzák, de nem azok, önálló művek. Nincs szöveg, amit ábrázolnának. A stílus leegyszerűsített képiséget ajánl, a warholi hagyomány szerint. A reklámvilághoz való közelítés a megnyilvánulási formának ad feloldást, lehetőséget. Nyit abba az irányba, és ezzel a gesztussal teszi a műalkotást elérhetővé azok számára is, akik, mondjuk, nem galériákba, múzeumokba járó emberek. Mert kell nyitni. Mint ahogy a tudomány sem csak zárt körű történet, tudni kell a fontos dolgokról közérthetően mesélni.

Calvin rengeteget rajzolt gyerekkorában, de nem vette művészetnek a firkáit. Ma már vázlatfüzetekbe gyűjti terveit, onnan szemelget. Divattervezőkkel koprodukciókba vág bele, odaadja a festészetet, hogy a szép emberek magukra ölték arcait. Nekünk dolgozik.

A világ legértékesebb húsvéti tojásai: a Fabergé-tojások

Peter Carl Fabergé III. Sándor cár megrendelésére alkotta első híres húsvéti tojását: a fehér zománcreteggel bevont aranytojásba rubinszemű tyúkot illesztett és a cári korona apró mását helyezte (1885)

A későbbi, II. Miklós cár ázsiai körútját megörökítő, rokokó stílusú Azov-tojásba rejtett meglepetés a cári orosz haditengerészet páncélos cirkálójának, az Azovnak pontos mása volt (1891)

Az 1897-ben, 18 hónapon át készült Koronázási tojás a koronázási hintó arany és platina – kinyitható ajtójú, lenyitható fellépőjű, rugózással ellátott – mását rejtette

Fabergé, III. Sándor, majd II. Miklós cár udvari ékszerésze 1898-ban készítette a cári család számára a cár és gyermekei miniatűr arcképével díszített Gyöngvirágos tojást

Az 1901-ben készített húsvéti tojás belsejében a meglepetés a Gatchin-palota, a II. (Nagy) Katalin uralkodása idején épült leningrádi cári rezidencia miniatűr mása volt

Az 1902-ben készített, rózsaszín zománccal bevont, gazdagon aranyozott Óratojás teteje minden órában felnyílt, és egy szárnyat lengető, fejét forgató, majd csengető kakas bukkant fel belőle

A Rózsyalugas-tojás – a II. Miklós felesége számára 1907-ben készült zenélő ékszerdoboz – meglepetésként gyémánt nyakláncot tartalmazott, és Alekszej trónörökös elefántcsontra festett portróját

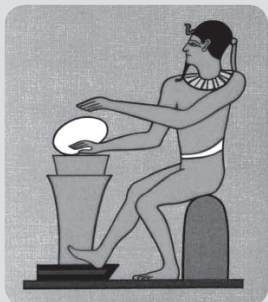
Az 1913-as Téli tojás áttetsző hegyikristályból készült, platina hókristályokkal, gyémántokkal díszítve, és meglepetésként egy tavaszt idéző platina virágkosarat rejtett

Az utolsó cári húsvéti tojások egyike a gyönyörű Gyöngytojás, közepén hatalmas igazgyönggyel (1915)

Kezdetben volt a tojás

A szavakat, a földi és égi neveket és a világtojást megalkotó Ptah, a kézművesek és a művészetek egyiptomi istene

A finnek nemzeti eposzában, a Kalevalában leírt történet szerint a világegyetem kacsa tojásából született

Egy korai görög teremtéstörténetben Eurünomé, az ósóceánból kiemelkedett, majd galambbá változott istennő tojásából lettek az égitestek, valamint a Föld és annak minden teremtménye

Számos ókori nép képzelte a világ ősállapotát a születés titkát rejtő tojás formájában.

Egyiptomban úgy vélték, hogy a teremtés atyjaként tisztelt Ptah isten formázta meg fazekaskorongján a hatalmas agyagtojást, amelyből a világegyetem, az élőlények és az életelen tárgyak megszülettek. A hindu hagyomány szerint az univerzum egy égi madár ósóceánba helyezett, félig ezüst, félig arany tojásából keletkezett: héjának arany feléből az égbolt, az ezüsből a Föld, sárgájából a Nap és fehérjéből az óceánok.

A kínai eredetmondában Pan Ku isten, miután feltörte és kettéválasztotta az őstojás héját, a felső feléből az eget, az alsóból pedig a földet alkotta meg. Halála után a két sze-

méből lett a Nap és a Hold, húsából a termőföld, csontjaiból a sziklák, hajából a fák, verejtékéből az eső, véréből a folyók, leheletéből a szél és hangjából a mennydörgés.

A világmindenség születését leíró finn eposz, a *Kalevala* szerint: „Tört tojásnak alsó fele / Válik alsó földfenékké, / Tört tojásnak felső fele a felettünk való éggé, / Sárgájának felső fele / Fényes nappá fenn az égen, / Fehérjének felső fele / A halovány holddá leszzen; / Tojáson mi tarka rész volt / Égen csillag lesz belőle, / Tojáson mi fekete volt, / Lesz belőle ég felhője.”

A teremtéstörténet egyik görög változatában az idő ura, a kígyótestű Khronosz ezüsttojásából született az ég, a Föld és azok istenei.

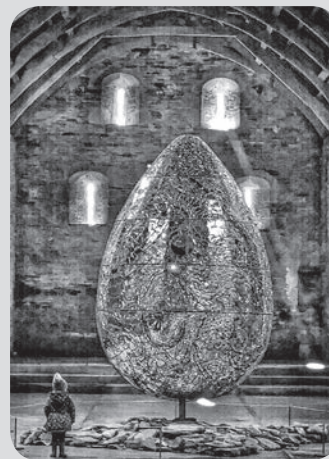
Az ábrázolásokon a világtojást gyakran öleli körül a görög eredetmonda óskáoszából kiemelkedett, a világtojást kikeltő kígyója

A kínai teremtésmítosz szerint első istenük, az őstojásból született Pan Ku hatalmas erejével választotta szét a Földet és az eget

A képzőművészeti alkotások gyakori témája a kozmikus tojás, illetve a világegyetem születésének pillanata (Salvador Dalí: *Hajnal*, 1949)

Az élet ősi szimbóluma, a tavaszi újjászületést jelképező tojás az angliai Buckland-apátság kápolnájában (Andrew Logan alkotása, 1983)

Mithrász, a bölcsesség, az igazság, a világosság és a felkelő Nap perzsa istene a testét és fejét részben még borító tojáshejjal (3. századi szobor)

Az égi bárkáján hajózó, sólyomfejű Ré egyiptomi napisten feje fölött kígyóval körülfont, tojás alakú napkoronggal

A legenda szerint aranytojásból született a védelmező, többnyire négy karral ábrázolt Visnu hindu istenség

A napok végén a világot fekete köpenyével (vagy szárnyával) beborító Nüx istennő tojásból született gyermekeivel: Erósszal, a szerelem és Phanésszel, a fény és az igazság istenével (Pedro Américo, 1886)

Az isteneket teremtő tojás

A tojás évezredekkel ezelőtt vált az élet, a teremtés, a termékenység és az újjászületés jelképévé.

Számos ókori mítoszban tűnik fel a gömbölyű formájával a teljességet jelképező őstojás, amelyből istenek, hősök, emberek születtek. A legenda szerint a világtojásból kelt életre Mithrász, az Óperzsa és a Római Birodalomban egyaránt tisztelt fényisten, és az idők kezdetén létezett, tojás alakú káoszban növekedett 18 ezer éven át Pan Ku, a kínai mitológia világtérítő istene. Az egyiptomi mítoszokban megrepedt tojásból lépett ki Atum teremtő isten, és

a világtojás sárgájából kelt életre Rá (Ré) napisten, akinek könnyeiből az emberek világra jöttek.

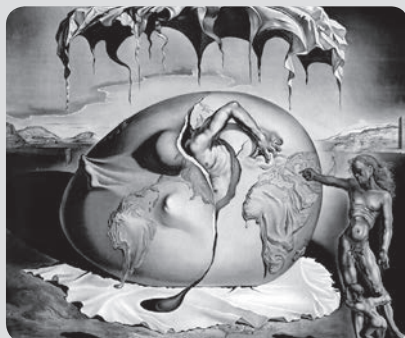
A hindu hagyomány szerint világtérítő istenük, Brahma az óceánban lebegő, hatalmas aranytojásból született, amelynek két feléből keletkezett a menny és a Föld.

Egy görög mitológiai történetben az éjszaka istennője, Nüx ezüsttojásából jöttek világra a legelső istenek, és egy monda szerint galambtojásból született Aphrodité, a szépség és a szerelem istennője.

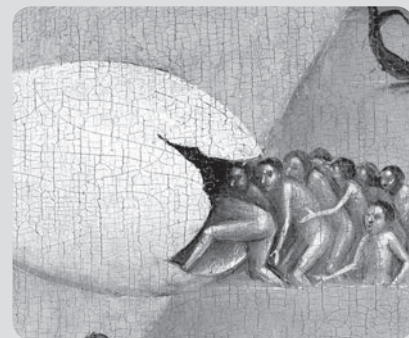
Egy inka eredetmonda szerint a „tojásanya” aranytojásból teremtette az inka férfiakat, ezüsttojásból asszonyaikat és az értéktelen réztojásból a többi embert.

Hattyútojásból születtek a hattyúvá változott Zeus és Léda ikergyermekei (Leonardo da Vinci: Léda és a hattyú, 1510 körül, részlet)

Salvador Dalí spanyol művész a születés pillanatát ábrázolja Az új ember születését figyelő geopolitikai gyermek című festményén (1943)

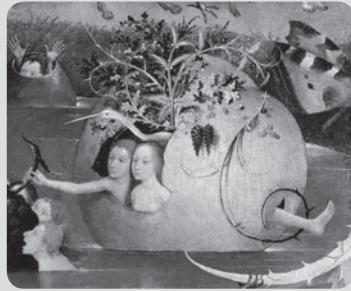

Hieronymus Bosch oltárképén az élet vízében újjászületett emberek sokasága igyekszik visszatérni az őállapotot jelképező tojásba (Gyönyörök kertje, 1500 körül, részlet)

Ostarának, az újjászületés, a termékenység és a tavasz germán istennőjének nevéből ered a húsvét angol, illetve német elnevezése (Easter, Ostern)

A középkori alkímisták (aranycsinálók) feltételezték, hogy tojásból nőtt ki az ezüst, az arany és a böcsesség fehér, sárga, illetve kék virága (Hieronymus Bosch: Gyönyörök kertje, 1510)

A Megváltó sírjához elsőként érkező Mária Magdolnát ábrázoló ikonon a tojás a feltámadásra, piros színe pedig a kereszt mellé tett tojásokra emlékeztet, amelyekre (a legenda szerint) a Megváltó vére hullott

A bajtól védő, szerencsét hozó húsvéti tojás

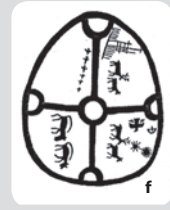
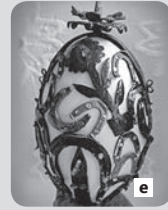
A húsvét legáltalánosabb jelképe Európa-szerte a természet tavaszi ébredését és a feltámadást jelképező húsvéti tojás. A többnyire pirosra festett, tüztől, betegségtől és más veszedelmektől védő, egészséget és termékenységet biztosító tojás tavaszi ajándékozása – akárcsak a sírokba helyezése – ókori hagyomány. Festett, karcolt mintázattal díszített tojások – írott tojásaink ősei – a Kárpát-medencében feltárt, avar és honfoglalás kori magyar női sírokból is előkerültek.

A tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon az ókori nagy népek a tavasz istennőit (Istar, Ostara stb.), a kereszténység elterjedése után pedig Jézus feltáma-

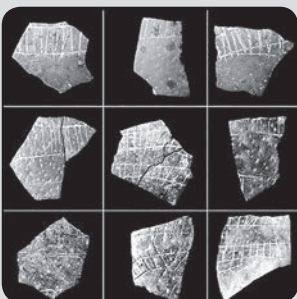
dását ünnepelték. A húsvét szavunk a negyvennapos böjt lezárulására – a hús magunkhoz vételének első napjára –, a húsvéti tojások piros színe pedig Krisztus kiontott vérére emlékeztet.

A tojások festése történhet növényi színezőanyagokkal (hagymahéjjal, céklalével, vöröskáposztával stb.) vagy ételfestékekkel. Díszítésük legrégebbi módja a karcolás, de készülhetnek méhviasszal írt, savval maratott, levélrátétes, faragott vagy patkolt technikával is.

A geometriai vagy növényi mintákkal, stilizált testrészekkel (tenyér, tyúkláb, kakastaréj), a csillagokat jelképező pöttyökkel, patkókkal stb. díszített hímes tojásoknak – a sámándobokon látható ábrákhoz hasonlóan – eredetileg gyógyító, rontást, szemmelverést elhárító hatást tulajdonítottak.

Karcolt (a), viaszírást (b), levélrátétes vagy batikolt (c), csipkézett (d) és patkolt (e) hímes tojások, illetve egy szibériai sámándob (f), amelynek tojásdad alakja – feltételezés szerint – a magában új életet rejtő tojásból született világegyetem hiedelmére utalhat

Egy dél-afrikai barlangban feltárt, több ezer évvel ezelőtt festett, karcolt mintázattal ellátott strucctojástöredékek bizonyítják, hogy a legelső írott tojások a kőkorból készülhettek

Az otthonok húsvéti díszei a tojásfák: a kifújt hímes tojásokkal díszített barka- vagy gyümölcsfaágak, illetve a kertekben néha több ezer festett tojást „termő” gyümölcsfák

A nyúl a 12-13. századi Németországban vált húsvéti jelképpé, és az 1890-es években postáztak először húsvéti nyulat ábrázoló képeslapot

Az „eleve”, „a kezdetektől fogva” jelentésű „ab ovo” (a tojástól) latin kifejezés az ókori római lakomákon előételként felszolgált tojásra emlékeztet (csendélet tojással egy első századi pompeji falfestményen)

A Kolumbusz tojása kifejezés arra utal, hogy a hagyomány szerint a nagy felfedezőnek sikerült egy tojást, az asztallaphoz koccantva, függőleges helyzetbe állítania

A tojástánc eredetileg olasz népi táncot, átvitt értelemben nagy óvatosságot igénylő tevékenységet jelent (Jan Galle metszete, 1645 körül)

Hiedelmek, babonák, húsvéti tojásjátékok

Az első században Plinius római tudós számolt be tojáshoz kapcsolódó ókori hiedelemről, miszerint a várandós előkelő asszonyok – mondhatnánk, hogy az ultrahang ókori elődeként – tojást melengettek a kebleik között, és szentül hitték, ha abból kakas kel ki, fiuk, ha tyúk, akkor lányuk születik.

A magyar néphit szerint a menyasszony vagy a vőlegény által a lakodalomban eltiport tojás a bőséges gyermekáldást, az újszülöttek fürdővizébe ütött pedig a gyermek szépségét és egészségét biztosítja. A leejtett, de el nem tört tojás rossz hírt jósol, az eldobás előtt apróra tört tojáshéj viszont megvéd a balszerencsétől.

Több évszázados hagyománya van a húsvéti tojásjátékoknak: a tojaskeresésnek, tojáslabdázásnak, tojásösszeütésnek, tojásgurításnak. Évszázadok óta járják a felnőttek földre helyezett tojások között a tojástáncot, mert úgy tartják, hogy boldog házasságot vár azokra a párokra, akik a tánc során egyetlen tojást sem törnek össze.

Okostojásnak nevezzük a tudálékoskodót, kakukktojásnak a valahová, valamibe nem illőt, Kolumbusz tojásának a bonyolult feladat egyszerű megoldását.

Mátyus István 18. századi orvos-tudor tojáról írt, ma is helyesnek tartott megállapítását idézve: „A' tetet ennél semmi hamarébb, bővebben és könnyebben nem táplálja (...) 's több hasznokat remélhetnénk az ilyen házi jó eszközökből, mint a' sok idegen Országi drága zagyvalékokból.”

Hagyományos húsvéti játékok: a tojásgurítás (az nyert, aki a legtöbbet gyűjtötte a lejtőn legurított tojásokból) és a tojás kocogtatás (akié eltört, az veszített) egy 19. századi metszeten

A közmondás szerint nem ehetjük meg az aranytojást tojó tyúkot, azaz nem tehetjük tönkre a további haszon forrását

Pieter Aertsen Holland művész *Tojástánc* című festménye az első ismert tojástánc-ábrázolás (1552, részlet)

Az évszázadok óta elsősorban templomokat és mecseteket ékesítő tojás díszítőelemként a modern építészetben is feltűnik (a Dalí Múzeum a festő szülővárosában, Figueresben)

Angyaldamil

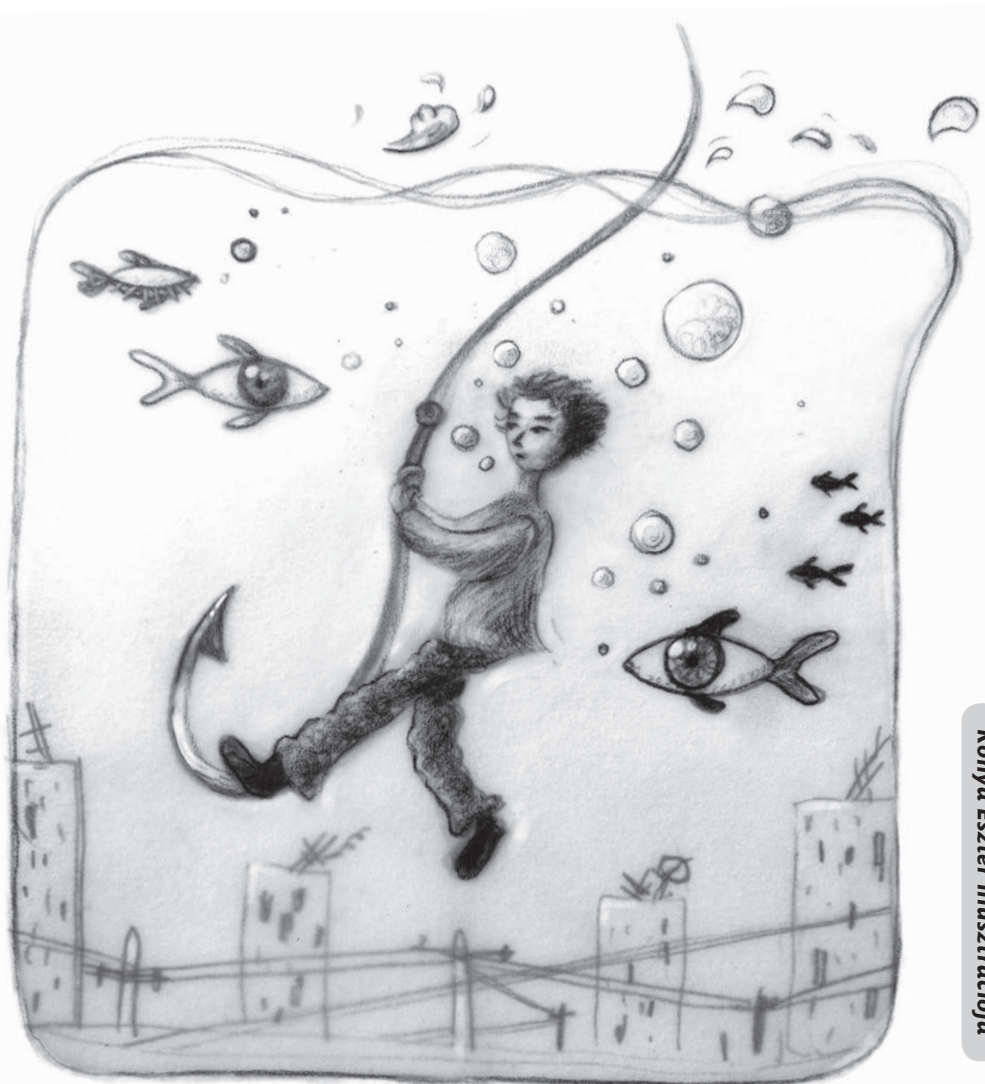
Egy kicsit oldalasan megy, mintha oldalból valaki megtámadhatná. Nem tudom behatárolni a korát, lehet nyolcéves, de akár tíz-tizenkettő is. Kicsi, fekete, nagyon koszos arca, keze, ruhája. Húzza maga mögött a nyomort, mint hosszú, fekete árnyékot. Látszik rajta, inkább nem akar feltűnést kelteni, és az is, hogy tudja, az emberek akkor is látják őt, ha direkt elfordítják a fejüket, hogy ne lássák.

A hiperbiznisz negyed szépen, gondosan kiépített tava körül, a keskeny sétányon le hagy minket. Csodálkozom, hogy nem koldul. Csak megy előre, azzal a különös, egy kicsit imbolygó járásával, mint egy kis hajótörött matróz. Egyszer csak leguggol, valamit csinál. A hátától nem látjuk, mit. Arra gondolok, talán öklendezik, de a teste nyugodt. Aztán arra, hogy lehet, ragasztót szív, vagy valamit eszik a földről. Valami fényes, hosszú lóg mellette, azt hiszem, a nyála. Amikor egészen közel érünk hozzá, látom, a fényes a szájából lóg ki. Rájövök, damilt tart a foga között, egyik kezével a másik végét fogja, másikkal a zsebében kutat, valamin nagyon dolgozik. Ismét feláll, le hagy, egy horgászó férfihoz megy, valamit beszélgetnek. Indul tovább, egy kicsit előttünk, egy kicsit mellettünk, időnként ránk néz. Nagy, fekete szeme olyan sötét, alig merek belenézni.

Megkérdi, halkán, érzem rajta, szokásból, ha már nézzük, ha már ott sétálunk, együtt, tudunk-e adni neki egy lejt. De látszik, a figyelme most máshol van, egyáltalán nem a koldulásra. Tőlünk most nem akar semmit. Viszont a következő, tavaszi aligzöldben horgászó férfihoz is odamegy, kér tőle va-

lamit. Hallom, a férfi azt mondja, nincs neki, elküldi a tőle pár méterre horgászó férfihoz. Együtt érünk a következő horgászhoz. A gyerek a kezével mutatja, horgot kér a damilra. A horgász valamit magyaráz. A gyerek ismét belső zsebeiben keresgél. Egyszer csak megtalálja a horgot. Kezével jelzi, felnött gesztussal, oké, haver, megvan, köszi, már itt sem vagyok, nem zavarlak, sok szerencsét.

Azzal megfordul, és távolodó hátában, az ingadozó mozgása ellenére, meglátom az elszántságot. Azt a sosem adom fel-t, ami a túlélőkre jellemző. Magam sem tudom, miért, a kedvem elromlik. Nem az egy lej miatt, amit nem adtam neki. Talán azért, mert valahol, a lelkem mélyén sejtem, miért esett olyan nehezemre belenézni ennek a gyermeknek a szemébe.

A Föld napja

A környezetvédelmi jeles napok közül kiemelkedik a Föld napja, amelyet minden évben április 22-én ünnepelnek bolygónk több mint 190 országában, köztük Magyarországon és Romániában is.

A Föld napja mozgalom 1970-ben indult útjára, nálunk 1990 óta szervezik meg, és kiemelt témája a biológiai sokféleség, az élőhelyek, állatok, növények változatosságának megőrzése. Tavaly elsősorban a műanyag elterjedésének, felesleges használatának veszélyeire hívták fel a figyelmet.

Mivel a mozgalom a helyi cselekvést helyezi előtérbe („Gondolkozd globálisan, cselekedj lokálisan”), sokakban felmerülhet a kérdés, mit tehetünk azért, hogy a Föld megmaradjon sokszínű, „zöld” bolygónak. Elég sokat.

meg, ha nem agyoncsomagolt, túlfóliázott termékeket vásárolsz. Emellett előnyben részesíted a hazai termékeket, amelyeket környezeted közelében állítanak elő, frissen, lehetőleg tartósítószerrel használata nélkül. A közlekedési szokásokon is változtatni kellene, bicikli, tömegközlekedés lenne a jó megoldás. És persze környezetbarát termékek vásárlása, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás és még sok minden lehetőség.

Főleg a fogyasztási kultúra és a szennyezés terén van bepotolnivalónk. Újabban egyre gyakrabban emlegetik a „kukaéheztetést”, amit legegyszerűbben úgy valósíthat

Figyeld, hogy környékeden, településeden milyen rendezvényeket, mozgalmakat szerveznek ebben a témában, és próbálj bekapcsolódni ezekbe, szebbé, jobbá téve ezáltal lakóhelyedet, közvetlen környezetet! Esetleg figyelmeztetheted barátaidat, családtagjaidat is e jeles nap fontosságára.

És ha teheted, úgy élj, hogy legyen minden nap a Föld napja!

Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték a Kolozsvári Ünnepi Könyvhétén

Ahogy jeleztük ezt már a közösségi oldalunkon, a Cimbora is csatlakozik az első Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték szervezéséhez, amely Kolozsváron indul.

A játékban részt vevő háromfős csapatok korosztályonként (II.-tól XII. osztályig) két-két könyv közül választhatnak, első körben a regisztrációhoz szükséges feladványokat kell elvégezniük, a másodikban pedig részben előre elküldött, részben a helyszínen kapott feladatokat kell megoldaniuk.

A nyeremény a részvétel és a szerzőkkel való író-olvasó találkozó az Ünnepi Könyvhét során, ahol a résztvevők személyesen tehetik fel kérdéseiket az általuk olvasottakról!

Az olvasójátékról annak szervezőjét **Berke Krisztina Ágnes**t, a Koinónia Könyvkiadó munkatársát kérdeztük.

- Mit jelent számodra a játék, ha olvasásról van szó?

- Elsősorban agyjátékot. Tulajdonképpen egyik, hivatalosan nem használt mesterségemet, a dramaturgiát szoktam a fejemben munkára fogni. Például, amikor elolvastam Gerlóczy Márton és Mikecs Anna *Altató* című családrejényét, azon gondolkodtam, hogyan lehetne színpadra állítani. Egy szereplő, több szereplő? Mi legyen a kicsi Árnyékkal, a hároméves halott kislány mesélő lelkével? Milyen legyen a forma, a képvilág? Másik példa: ha nagyon fáradt vagyok, vagy éppen menekülök néhány gyötrő gondolat elől, akkor is játszani kezdek, és ilyenkor jönnek a gyerekkori-tinikori kedvenc olvasmányok és filmek, a Brontë testvérek és persze Jane Austen művei. Ez végtelen terep a játékra. Mit ír a könyv, milyen lett a forgatókönyv, miért egyesítés az egyik változat, miért több-részes a másik. Miért így oldotta meg, miért vont össze azt a két szereplőt, miért vágta ki a harmadikat. Ezt nagyon élvezem játszani, és nem kell hozzá más, csak egy könyv vagy egy számítógép egy ideig (míg átismétled a szöveg- és képtudást), utána semmi, csak néhány éjjeli óra, mert sötétben is kiválóan lehet játszani, vagy reggel zuhanyzás közben. Napközben, amikor beindul az élet, a gyerekeimmel mást jelent már az olvasásjáték.

- Melyik szerzővel várod leginkább a találkozást?

- Leginkább azokkal, akikkel még nem találkoztam egyáltalán: Nényei Pál és Tóth Krisztina. Nényeitől korábban elkezdtem

olvasni *Az irodalom visszavág* című művét. Izgalmasnak tartom azt a hangnemet, amellyel, a képzeletbeli stréber vagy éppen érdektelen tanulóval vitázva, védelmébe veszi az irodalmat, amit az iskolai oktatás gyakran ellen-szenves tananyaggá „degradál”... Tóth Krisztinával most ismerkedem. Máris elkezdtem olvasni a Könyvfaló játékban kijelölt könyveit. De a többiekkel is izgalmas lesz újra találkozni, mert két egyforma író-olvasó találkozó még nem voltam. Pedig sokat szerveztem már.

- Elárulhatsz valamit a Könyvfaló feladványairól?

- Az iskolapadokban hagyjuk a helyesírás-értékelést, a pontozási rendszer alapján működő „kikérdezéseket”. Ez a játék nem arról szól, ki a legjobb, hanem hogy ki mit nyer általa, ha végigcsinálja.

A regisztráció után kapott és visszaküldendő feladványsor rövid, de változatos lesz, csak enyhe ízelítője a nagy olvasójáték feladatainak. Annyit mindenképp

elárulok, hogy bár adott lesz egy időkeret, nem a gyorsaság számít, s még csak az sem, mennyire tökéletes a csapatok megoldása. Mert nem versenyzünk egymással, hanem játszunk! Az fog

érdekelni minket, a szervezőket és a visszajelző csapatot, hogy melyik csapatnak mi a különlegessége, mit tanulnak meg a csapatmunkáról és az adott műről, illetve milyen oldalról közelítik meg a feladványokat.

Hogyan lehetsz te is könyvfaló?

1. Fogj össze két jó barátal. Három ember kell egy csapathoz!
2. Regisztrálatok április 18-ig az alábbi linken, kiválasztva a titeket érdeklő könyvet.
3. Szereztétek be az olvasmányt, és kezdjétek el olvasni!
4. A regisztráció után kaptok egy feladatlapot, amelynek megoldásával és visszaküldésével bizonyíthatjátok, hogy elkezdtétek olvasni a könyvet.
5. Olvassátok tovább a könyvet, és alaposan rágjátok át magatokat rajta május 7-ig!
6. Május 7. és 11. között minden korosztály számára megszervezzük az olvasójátékot. Ekkor találkozhatok a szerzőkkel is a Kolozsvári Ünnepi Könyvhét keretében!

Hogyan jussatok hozzá a kiválasztott műhöz?

A könyveket könyvtár, könyvesboltok, online rendelés, csereberelés révén szerezhettek meg. Mi mindenesetre feltöltjük velük a kolozsvári Koffer könyves kávézót, és online 15%-os kedvezménnyel megrendelhetők itt: www.konyvter.ro

Kategóriák, könyvcímek és szerzők

III-IV. osztály: 1. Szócs Margit: Madarász Béni, avagy az űrparittyás ajándéka; 2. Szabó Róbert Csaba: Vajon Nagyi és az aranyásók

V-VI. osztály: 1. Nényei Pál: Az irodalom visszavág 1. Léda tojásaitól az aranyszamárig; 2. Tóth Krisztina: A lány, aki nem beszélt

VII-VIII. osztály: 1. Zágoni Balázs: Fekete fény. A Gömb; 2. Nényei Pál: Az irodalom visszavág 2. A Paradicsomkerttől a Pokol kapujáig

IX-XII. osztály: 1. Tóth Krisztina: Párducpompa; 2. Szabó Róbert Csaba: Alakváltók

AZ OLVASÓJÁTÉK MENETRENDJE:

- A játék felhívásának közzététele: március 26.
- Regisztráció: március 28.-április 18.
- A regisztrációkor kapott feladatlap kitöltésének határideje:
III-IV. osztály számára április 19.
V-XII. osztály számára április 30.
- A nagy olvasójátékok időpontja: május 7-10.
- Író-olvasó találkozók időpontja: május 9-11.

A regisztráció online történik, a linket az Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték Facebook-oldalán találjátok!

E-mail-cím, ha kérdésetek van: konyvfalo@konyvter.ro

Szervezők: Koinónia Kiadó, Kolozsvári Ünnepi Könyvhét, RMDSZ – Országos Ügyvezető Elnökség, Ábel Kiadó, Cimora – kíváncsi diákok lapja

Szervezőcsapat: kolozsvári tanítók, magyartanárok

Partnerek: Láthatatlan Kollégium – Kortárs ifjúsági irodalom műhely

Cimbi naplója

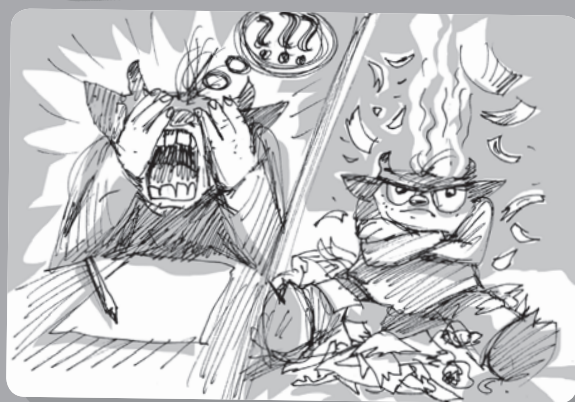
Szijasztok!

Mama volt külföldön, Medzsugoréba, Máriánál. Tavaly **Csiksomlyón** volt nála, de úgy láccik, onnan elköltözöt. Mondtam mamának, hogy nem szép, hogy egy ilyen idős nőt csak Máriának mond, szerintem úgy lenne hejesebb hogy **Márianéni**. De aszt monta mama, hogy Máriát mindenki tegezi. A PÁPA is meglátogassa a nyáron Máriát. Mi meglátogassuk a pápát, amikor meglátogassa Máriát. Apuci már vett jegyeket s sátrat. Met hamarab felmegyünk a nyeregbe s ott lesátorozunk, hogy joban lássunk mindent. Ugy hogy azokon a napokon ne keresetek, met nem leszek itthon, s úgy tudom, nincs jel a hegyen. S a mise alatt ugyis ki kell kapcsolni a telefont. Ha nem válaszolok a hívásra, ne haraguggyatok, ugy vegyétek mintha mise történt volna.

A tavasz előhozta ismét a szivdobogást. Jöt az osztájba pár hete Netti. Angol lány, cserediják. Tölünk ment kilenc fíjú helyette. Jó csere volt! Odavagyunk érte, a maradék fíjúk. For Netti! – ez az új osztájjelszónk. Aszt monta, ahonnan ő jött, ottan hideg van. De ő meleget hozot! Ojan két szép bársonyos szeme van, mint egy maszületet bikabornyunak. Eszt akartam vele közölni, de nehéz az angol. Montam neki, jú éjesz exact kow éjesz (**hejesen: you eyesz exakt cow eyes - javitota az angoltanárnéni, akinek ez uttal is megköszönöm. Tenk jú!**). Ez anyira megóotta, hogy pár napig nem szólt hozzám. Netti. Nem szólt hozzám. Aszt monta, ő nem tehén. Montam neki, kicsi bocira gondoltam, vagyis ... bocs, little cow. Ettől is berágott. Valahogy mindig ez lessz, ha udvarolok a csajoknak. Minél jobbat mondok, annál sértődösebek. Gondoltam, ha a lábát dicsérem, jobb lesz: montam neki, **jú fut exact fut my gránpá horse** (ojan kecses a lábád, mint a nagyapám lovának). Ez se teccet! Abahagytam. Azóta szókeresözök vele, s mindig engedem, hogy nyerjen. Ha ő nyer, én is foggok nyerni. **Esztet remélem!**

Most ugyis pont a vérkeringést tanultuk az iskolába, s montam neki, hogy ő az én nagyvérkörömm, s lenék vörös véresejt, ha ő lenne az **okszigén**. Aki még nem tanulta, anak mondom, hogy a vörösvértest viszi az okszigént. S ha ő az okszigén, én a széndiokszid. Met ezek társak! Ilyenekett mondok neki. Reménykedek. Met tuggyátok: legutolyára a **reményhal megy**. Elöl a pisztráng sa ponty. Sa végén a reményhal. Ebbe bizok! Szoriccsatok nekem, hogy legyen végre barátnöm. Köszí! **Ejjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!**

A fehér lap réme

Csillag István rajzai

Honnan ered az „oké” szó?

Az amerikai angol nyelv talán egyetlen szava sem terjedt el úgy a világban, mint az *oké* (változatos írásmódjaiban *O.K.*, *OK*, *okay* stb.). Felmerül a kérdés: mit is jelent? Egyetlen szó vagy valamiféle rövidítés? A határozószóként és melléknévként egyaránt használt kifejezés eredetét olyan mértékű homály fedi a köztudatban, amennyire használata elterjedt a világon.

Az *oké* jelenthet helyeslést vagy egyetértést, de éppenséggel azt is kifejezheti, ha valami nem éppen a legjobb. Emellett az *OK* egyben Oklahoma amerikai állam hivatalos rövidítése is, amely például a postai címzéskor használatos. A kifejezés a világ nyelveinek nagy részében ismert valamilyen formában, a skandináv nyelvektől a Fülöp-szigeteki szebuano nyelvig, az elektronikában és a számítástechnikában pedig világszerte elterjedt. Mit lehet tudni származásáról?

A kifejezés eredetét akkoriban kezdték el keresni, amikor már igen kevesen ismerhették, azonban maga az *oké* már szinte mindenhol ismert volt. Ennek következtében számtalan elmélet kapott szárnyra, amelyek hívei mind úgy gondolták, az ő magyarázatuk a helyes. Ezek közé tartozott például a csaktó indián *okeh*, amely annyit tesz: így van, azonban ez vélhetően szintén az angoltól került át az óslakos nyelvbe.

Egy másik elmélet arról szólt, hogy egy Puerto Ricóból az Egyesült Államokba importált rumot az *Aux Quais* jelzéssel láttak el, és ennek nyomán épült bele az angol nyelvbe. Megint mások szerint a skót *och*,

aye (ah, igen) kifejezés szolgált alapjául, esetleg a latin *omnes correcta* (minden helyes), de Haiti Aux Cayes kikötője, illetőleg a görög *όλα καλά* (óla kalá, azaz minden rendben) is szóba került.

Az *oké* eredetének megtalálása és bizonyítása szinte már az angol nyelvészet Szent Gráljának számított, mígnem az 1960-as években **Allen Walker Read** nyelvész fel nem fedezte a Boston Morning Post napilap egyik 1839. márciusi számában a kifejezés első, írásban történt megjelenését. A lapban a kifejezés azzal kapcsolatban jelent meg, hogy a komikus céllal létrehozott „Csengetés-Ellenes Társaság” áthaladt Boston városán New York felé.

A kor sajtójában megfigyelhető, hogy divatos volt a viccesebb témájú írásokban szándékosan helytelenül írni egyes szavakat, illetőleg neveket és kifejezéseket néhány betűre rövidíteni – e kettő ötvözése is gyakran előfordult, azaz a szándékosan helytelenül írt rövidítések. Az *OK* ebben az esetben az *all correct*, azaz *minden helyes* kifejezés rövidítése akart lenni.

Azonban még nem lett a köznyelv része, ezt a kö-

vetkező évben alapozta meg Martin Van Buren elnök újraszabási kampánya. Az elnököt sokan az *öreg kinderhooki*, azaz *Old Kinderhook* becenévvel illették, mivel a New York állambeli Kinderhook településen született. Az *OK* rövidítés így órá is illett, és könnyen megjegyezhető kampányelemmé változott. Van Buren (egyébként sikertelen) újraszabási kampányát követően egyre szélesebb körben találkozni az *OK* kifejezéssel az amerikai angol nyelvben, így a legnagyobb valószínűséggel Readnek volt igaza az eredetét illetően.

Csaktó indiánok Mississippi államban, 1908 (forrás: Atlas Obscura)

Kilencgyermekes skót család New Yorkban nem sokkal odaérkezésük után (forrás: medium.com)

Read egyéb nyelvészeti tevékenységében sem volt mindennapi kutató. Az 1945-től 1974-ig a Columbia Egyetemen tanító akadémikus számos szótár elkészítésében működött közre tanácsadóként, és több bizonytalan eredetű szónak és kifejezésnek igyekezett a végére járni. Amikor egy interjúban megkérdezték, melyik értelmező szótárat részesíti előnyben, azt válaszolta: „A szótárak használatában az a nagy veszély, hogy egy-

fajta kényszerzubbonyá válhatnak, amelyek megakadályozzák az anyanyelv csapongó, szabad élvezetét.”

1965-ben azt írta: „A szabványok személyes meggyőződés kérdései, és másokra való kényszerítésük teli van veszélyekkel. Azoknak, akik »nyelvünk kincsét« kívánják védelmezni, be kellene látniuk, e kincsnek egyik értékes eleme éppen a bizalmas hangnem, a helyi sajátosságok, a szleng.”

Read hosszú élete során számos különös angol szó eredetét, illetve bizonyos szavak átértelmeződésének folyamatát fedte fel. Ezek közül talán a leghíresebb – nemzetközi jelentősége miatt –

az a felfedezése volt, miszerint Ronald Reagan amerikai elnökhöz köthető, hogy a korábban semleges „liberális” szóból számos körben egyfajta szitokszó lett, amely alá sokféle egyéb, a beszélő által kritizálni szándékozott politikai fogalom és irányzat könnyen besorolható. Read további projekteken dolgozott, amikor 2002-ben 96 évesen elhunyt manhattani otthonában, mindössze három hónappal felesége, Charlotte halála után.

Martin Van Buren 1849 körül (forrás: Wikimedia Commons)

Allen Walker Read (forrás: pevenseybaylife.co.uk)

Jelkép-tojások a festőművészetben

A keresztény művészetben a tojás – Piero della Francesca festményén a háttérben alkotó szentély kagylódíszéről függő strucctojás – Mária szeplőtelen fogantatásának jelképe (*Brerai Madonna*, 1472–1474)

Hieronymus Bosch számos képén jelenik meg a tojás a születés, az élet vagy éppen a bibliai főbűnök (kapzsiság, balgaság stb.) szimbólumaként (*Koncert a tojásban*, 1561)

Diego Velázquez spanyol művész *Tojást sütő öregasszony* című festménye hétköznapi konyhai jelenetet ábrázol, amelyet a fiú kezében tartott kés tesz drámaivá (1618)

Németalföldi parasztlátvány tojástánca ifj. Pieter Brueghel festményén (1620 körül)

A tojásmotívum az impresszionista művészek festményein is gyakran feltűnik (Paul Cézanne: *Csendélet kenyérrel és tojással*, 1865)

Salvador Dalí festményén az önmaga iránt érzett szerelemtől elemésztt Narcissus kőszoborrá válik, és a mellette levő tojásból nő ki a nárcisz, amellyé a monda szerint átváltozott (*Narcissus metamorfózisa*, 1937)

Cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2018-2019-es tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 lej (3,33 lej / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 lej / lapszám.

- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon •
- írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet